

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Культурологія»

загальний вибірковий освітній компонент
за освітньо-професійною програмою «Туризм»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 24 «Сфера обслуговування»
за спеціальністю 242 «Туризм»

Рекомендовано кафедрою соціальних і
гуманітарних дисциплін на 2022-2023
навчальний рік.

Протокол від «31» серпня 2022 року № 3

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Культурологія»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Курс є введенням у проблематику культурології, що досліджує головні закономірності соціокультурного процесу. Оскільки сфера культури охоплює практично всі області людської діяльності, дисципліна «Культурологія» має комплексний предмет: вона потребує застосування філософських, історичних, етичних, естетичних, політичних, економічних, природничих знань, які складають світоглядну цілісність.

Відповідно до такого підходу в межах курсу «Культурологія» культура вивчається в широкому соціальному контексті і в її історичному розвитку у зв'язку з довкіллям. Вивчення особливостей розвитку культури під впливом природного середовища, її вплив на зміни довкілля є важливим компонентом професійної підготовки еколога, що допомагає йому дослідити не тільки ті чи інші явища природи, а й причини їх змін, науково обґрунтовано прогнозувати динаміку подальшого розвитку природного середовища людського буття. Саме тому курс «Культурологія» є одним із базових у підготовці екологів.

Основний результат, якого мають досягти здобувачі вищої освіти у ході вивчення навчальної дисципліни, є створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів та сприяння всебічному моральному та естетичному розвитку молоді. З метою активізації самостійної роботи програма містить семінарські заняття, а також перелік завдань для самостійної роботи. Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення заліку.

Інформація про науково-педагогічного працівника

1. Інформація про викладача

Загальна інформація	Каріков Сергій Анатолійович, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор історичних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 416. Робочий номер телефону – 707-34-78.
E-mail	sigd@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	- Реформація і лютеранська конфесіоналізація в Німеччині раннього нового часу; - культура епохи Відродження.
Професійні здібності*	- професійні знання і досвід теоретичної діяльності у сфері гуманітарних наук; - значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	До проблеми викладання культурології у сучасній вищій школі // Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах.

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Харків, 2019. – С. 167–168.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Культурологія» проводяться згідно з затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщено на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 416. В разі додаткової потреби здобувача вищої освіти в консультації її час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти світоглядної культури, знань щодо сутності культурології, її структури, розкриття основного змісту культуротворчої діяльності, оволодіння системою культурологічних категорій, розуміння закономірностей історико-культурного розвитку людства, визначення головних етапів соціокультурної еволюції.

Завдання: визначити головні концепції культури і поняття культурології; проаналізувати класичні твори світової культури; розкрити закономірності і тенденції буття світової культури, специфіки різних історико-культурних епох; сприяти розвитку загальної культури здобувачів вищої освіти.

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні набути та отримати:

знання:

- головних концепцій культури;
- історико-культурних типів;
- сутності кодових і комунікативних процесів культурного розвитку;
- головних форми існування культури;
- механізмів соціокультурного процесу;
- історичних етапів еволюції культури;
- основних творів вітчизняної та закордонної культури;
- діячів мистецтва, науки, релігії, творчість яких визначала характер та особливості різних культурних епох;

уміння:

- аналізувати і узагальнювати найбільш значні явища культурного процесу;
- виробити і обстоювати власну культурно-світоглядну позицію;
- інтерпретувати факти та події сучасного соціокультурного процесу;
- грамотно і аргументовано висловлювати власні судження щодо культурної дійсності;
- самостійно виявляти суттєві риси класичних художніх зразків;
- визначати історико-стилістичні ознаки творів літератури та мистецтва;

- виявляти у фактах і зразках культури вираз закономірностей соціокультурного рівня;
- осмислювати художні явища в аспектах їх соціального значення та індивідуальних суджень художньо-естетичного смаку;

комунікація: спроможність вільно спілкуватися із суб'єктами та об'єктами по проблемам історичного минулого України, навички міжособистісної взаємодії та здатність працювати у команді, так і автономно;

автономія та відповідальність: лідерство та відповідальність в процесі реалізації наукових історичних досліджень

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	загальна вибіркова
Рік підготовки	2 курс
Семестр	3
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	4
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	2
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	84
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	залік

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування навчальними дисциплінами: філософія, історія та культура України.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Туризм» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
- Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного	ПР02.

процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.	
- Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.	ПР14.
- Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадської свідомості.	ПР16.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	К02.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ГУМАНІСТИЧНА ЗМІСТОВНІСТЬ КУЛЬТУРИ І ЇЇ ІСТОРИЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ.

Тема 1.1. Предмет культурології. Основні підходи до інтерпретації культури.

Тема 1.2. Форми і типи культур.

Тема 1.3. Первісна культура. Культура Стародавнього світу.

Тема 1.4. Антична культура.

МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ

Тема 2.1. Культура Середніх віків.

Тема 2.2. Культура епохи Відродження та Реформації.

Тема 2.3. Європейська культура Нового часу.

Тема 2.4. Модерн і постмодерн у сучасній культурі.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
3-й семестр						
Модуль 1.						

Тема 1.1. Предмет культуролог ії. Основні підходи до інтерпретаці ї культури.	10	1			9	
Тема 1.2. Форми і типи культур.	10				10	
Тема 1.3. Первісна культура. Культура Стародавнь ого світу.	10				10	
Тема 1.4. Антична культура.	15	1			14	
Разом за модулем 1	45	2			43	
Модуль 2						
Тема 2.1. Культура Середніх віків.	10	1			9	
Тема 2.2. Культура епохи Відродженн я та Реформації.	10	1			9	
Тема 2.3. Європейськ а культура Нового часу.	10				10	
Тема 2.4. Модерн і постмодерн у сучасній культурі.	15		2		13	
Разом за модулем 2	45	2	2		41	
РАЗОМ	90	4	2		84	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
----------	------------	--------------------

1.	Модерн і постмодерн у сучасній культурі.	2
	Разом	2

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Для заліку

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
Поточний контроль			

Модуль №1	Модульна контрольна робота 1	1	25	25
Разом за модуль №1				25
Модуль №1	Семінари	1	10	10
	Модульна контрольна робота 2	1	25	25
Разом за модуль №2				35
Разом за поточний контроль				60
Диф.залік				40
Разом за всі види навчальної роботи				100

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

6-10 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

1-5 балів – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблемні питання з теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхнево розкрив лише окремі положення та при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, уміння публічно представити матеріал.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і виконується під час самостійної роботи здобувача.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох теоретичних питань, на які здобувачі мають дати розгорнуті самостійні відповіді.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (1 робота оцінюється в діапазоні від 0 до 25 балів):

21-25 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

16-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві

неточності та незначні помилки;

11-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві помилки;

6-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкрито зміст теоретичних питань;

1-5 бали – слабо володіє навчальним матеріалом, відповіді розмиті, допущено логічні помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом і не в змозі його викласти, не виявляє розуміння теоретичних питань.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно підготувати теоретичне повідомлення. Результати своєї роботи доповісти у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;

5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;

3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити матеріал.

Рекомендовані завдання для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти визначаються викладачем наприкінці лекційного заняття на основі розглянутих навчальних питань кожної теми (відповідно до переліку завдань, наведеного нижче).

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання у формі заліку. Проведення заліку передбачає можливість атестації здобувачів відповідно до результатів занять у семестрі за умови виконання усіх видів роботи, перевіреної протягом поточного контролю. В інших випадках залік проводиться на основі перевірки знань здобувача за теоретичними питаннями курсу.

Модуль 1. ГУМАНІСТИЧНА ЗМІСТОВНІСТЬ КУЛЬТУРИ І ЇЇ ІСТОРИЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ.

1. Поняття і сутність культури.
2. Культурологія як наука. Її предмет і завдання.
3. Культура як людська реальність.
4. Основні підходи до вивчення культури.
5. Теорії походження культури.
6. Функції культури.
7. Форми культури.
8. Феномен мистецтва.
9. Порівняльна характеристика культури та цивілізації.
10. Поняття діалогу культур, його роль у сучасному світі.
11. Типи культур.
12. Культура як світ символів.
13. Культурний стиль.
14. Національне та інтернаціональне в культурній свідомості.
15. Періодизація розвитку світової культури.
16. Передумови виникнення первісної культури та її головні риси.
17. Міф у первісному суспільстві та його значення.
18. Характерні риси культури Стародавнього Сходу.
19. Релігія у країнах Стародавнього Сходу: основні напрями та їх зміст.
20. Мистецтво Стародавнього Сходу.
21. Основні риси античності як культурного стилю.
22. Соціально-державний устрій Греції як фактор культурної еволюції.
23. Характеристика мистецтва Стародавньої Греції.
24. Розвиток філософії Стародавньої Греції.
25. Особливості суспільно-політичного життя Стародавнього Риму.
26. Основні види і жанри мистецтва Стародавнього Риму.
27. Порівняльна характеристика культур Стародавньої Греції та Риму.

МОДУЛЬ 2. ГОЛОВНІ ЕТАПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ

1. Загальні характеристики середньовічної культури Західної Європи.
2. Християнство та його вплив на середньовічне суспільство.

3. Храм як культурна універсалія.
4. Романський та готичний стилі в мистецтві Середніх віків.
5. Специфіка культури Візантії.
6. Архітектура та живопис як провідні види мистецтва Візантії.
7. Гуманізм як філософське вчення та суспільний рух.
8. Художня культура Відродження.
9. Особливості італійського Відродження.
10. Північне Відродження, його специфіка.
11. Реформація в Європі та її культурно-історичне значення.
12. Західноєвропейська культура Нового часу: етапи становлення.
13. Бароко як культурний стиль.
14. Мистецтво бароко.
15. Філософія Просвітництва і її вплив на культуру.
16. Мистецтво епохи класицизму.
17. Романтизм як культурний стиль.
18. Реалізм у культурі ХІХ ст.
19. Модерн як поворот до новітньої культури.
20. Головні напрями мистецтва модернізму.
21. Економічні і політичні потрясіння ХХ ст. у досвіді культури.
22. Процес глобалізації культури на рубежі ХХ – ХХІ ст.
23. Поняття постмодерну в культурі.
24. Основні напрями у сучасній художній культурі.
25. Елітарна та масова культура.
26. Молодіжна культура та контркультура.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи
здобувачів вищої освіти:

- 10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
- 9 балів – робота виконана на 90% від загального обсягу;
- 8 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;
- 7 балів – здобувач виконав від 70% до 79% від загального обсягу роботи;
- 6 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;
- 5 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
- 6 балів – обсяг виконаної роботи становить від 30% до 39% від загального обсягу;
- 3 бали – обсяг виконаної роботи складає від 20% до 29% від загального обсягу;
- 2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;
- 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань, передбачений на індивідуальну самостійну роботу складає менше 10% від загального обсягу;
- 0 балів – робота не виконана.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з наведеного нижче переліку або індивідуальну тему, погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти за модулем 1 та 2:

1. Матеріальна та духовна культура
2. Інформаційно-семіотичне розуміння культури
3. Мультикультуралізм та діалог культур
4. Феномен мистецтва
5. Міфологія і її роль у культурі первісного суспільства.
6. Виникнення держави у народів Сходу і її вплив на культуру
7. Культурні ідеали античної епохи
8. Головні компоненти середньовічної культури
9. Великі Географічні відкриття, їх соціокультурне значення
10. Вплив Реформації на розвиток цивілізації Нового часу
11. Особливості розвитку європейської культури XVII – XIX ст.
12. Масова культура в сучасному світі

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

б. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

Рекомендовані джерела інформації

Базова

1. Каріков С.А., Тогобицька В.Д. Культурологія. Курс лекцій. Х., 2019.
2. Історія світової культури / за ред. Л.Т. Левчук, В.І. Панченко та ін. К., 2000.
3. Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія. Х., 2003.
4. Подольська Є.А. та ін. Кредитно-модульний курс культурології. К., 2006.
5. Культурологія. Методичні рекомендації / О.В. Рябініна, М.В. Болотських, С.А. Каріков. Х., 2008.

Допоміжна

1. Дюбі Ж. Доба соборів. К., 2003.
2. Каріков С.А. Лютеранська конфесіоналізація в Саксонії в 1525-1580 рр. Х., 2018.
3. Karikov S. To the problem of teaching social and humanitarian disciplines at the National University of Civil Defence of Ukraine: traditions and innovations // Digital transformation of society: theoretical and applied approaches. Katowice, 2021. S. 186–190.
4. Каріков С. А. Віттенберг як інтелектуальний центр лютеранської конфесіоналізації за доби раннього Нового часу // Старожитності Лукомор'я. 2021. № 2 (5). С. 24–33.
URL: <http://www.lukomor.mosk.mksat.net/index.php/lukomor/article/view/56/51>
5. Каріков С.А. До проблеми викладання культурології у сучасній вищій школі // Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Х., 2019. С. 167–168.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.social.org.ua/>
2. <http://www.filosof.com.ua>

Розробник:

доцент кафедри
соціальних і гуманітарних дисциплін

Сергій КАРИКОВ